

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH

(Izvještaj za drugi kvartal 2021. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Sadržaj

Uvod.....	3
 1 Opšte napomene	3
 2 Krediti preduzećima	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite preduzećima.....	4
2.1.2 Uslovi odobravanja kredita preduzećima	5
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima	6
2.2 Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama	7
 3 Krediti stanovništvu	9
3.1 Ponuda	9
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	9
3.1.2 Uslovi odobravanja kredita stanovništvu.....	10
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	10
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima.....	11
DODATAK.....	13

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u drugom kvartalu 2021. godine i na očekivanja za treći kvartal 2021. godine. Istraživanje je provedeno između 12. i 16. jula 2021. godine. Reprezentativni uzorak banaka čini 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini. U ovom krugu anketirano je ukupno 8 banaka, a stopa odgovora bila je 100%.

1 Opšte napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije preduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nemamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uslova odobravanja kredita, potražnji za kreditima, faktorima koji utiču na ponudu i potražnju za kreditima kao i procenat odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna pitanja uglavnom se formulišu u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od učesnika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštovanja ili ublažavanja (za standarde i uslove) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet tačaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje učestvuju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cijelokupni bankarski sektor.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto procenta. Neto procenat za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definisan je kao razlika između zbiru učešća banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi "znatno ublaženi" i "umjereno ublaženi" i zbiru učešća banaka koje su odgovorile da su "znatno pooštreni" i "umjereno pooštreni".

Negativna vrijednost neto procenat ukazuje na to da je veći dio banaka pooštio kreditne standarde ("neto pooštavanje"), dok pozitivna vrijednost neto procenta ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde ("neto ublažavanje").

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između procenta banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i procenta banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvjestio o porastu potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

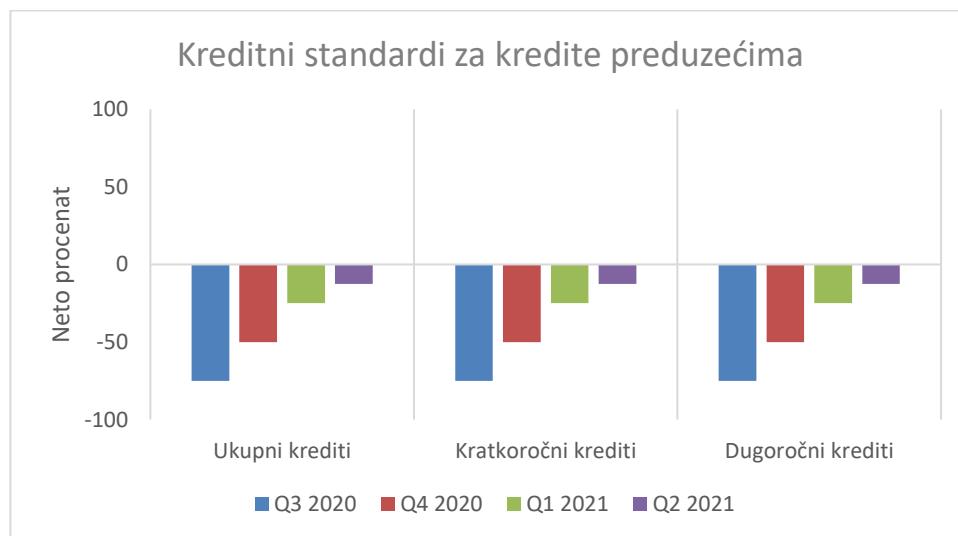
Pored pokazatelja „neto procenata“, CBBiH takođe objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruisan je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto procenata.

2 Krediti preduzećima

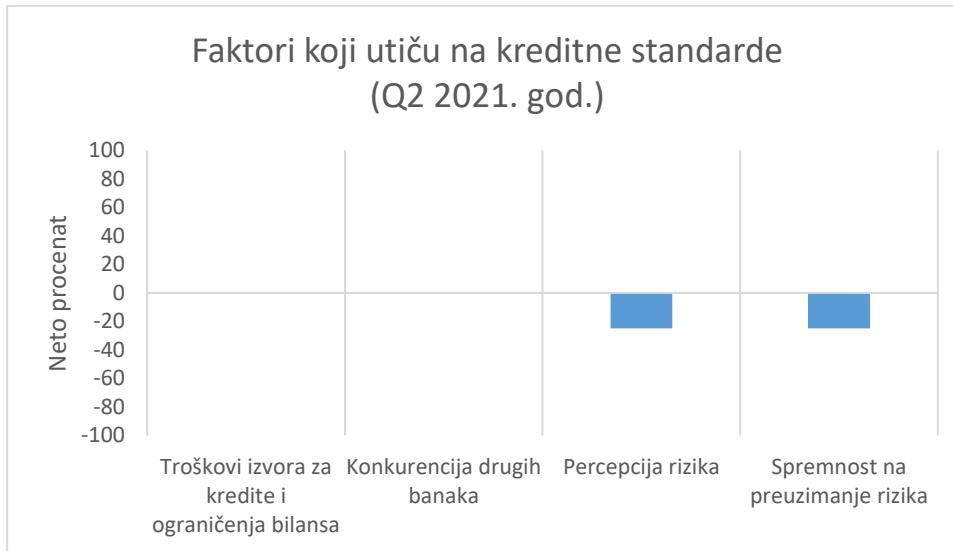
2.1 Ponuda

2.1.1 Kreditni standardi za kredite preduzećima

Kreditni standardi (tj. interne smjernice banaka ili kriteriji za odobravanje kredita) za kredite ili kreditne linije preduzećima su se neznatno pooštrili u drugom kvartalu 2021. godine, sa manjim intenzitetom nego u prvom kvartalu 2021. godine, tj. kod manjeg broja banaka je došlo do pooštravanja kreditnih standarda u odnosu na prethodni kvartal (neto procenat -13 % nakon -25% u prethodnom kvartalu). Banke su izvijestile o pooštravanju neto kreditnih standarda i za kratkoročne i za dugoročne kredite (vidi Dodatak, pitanje 1).

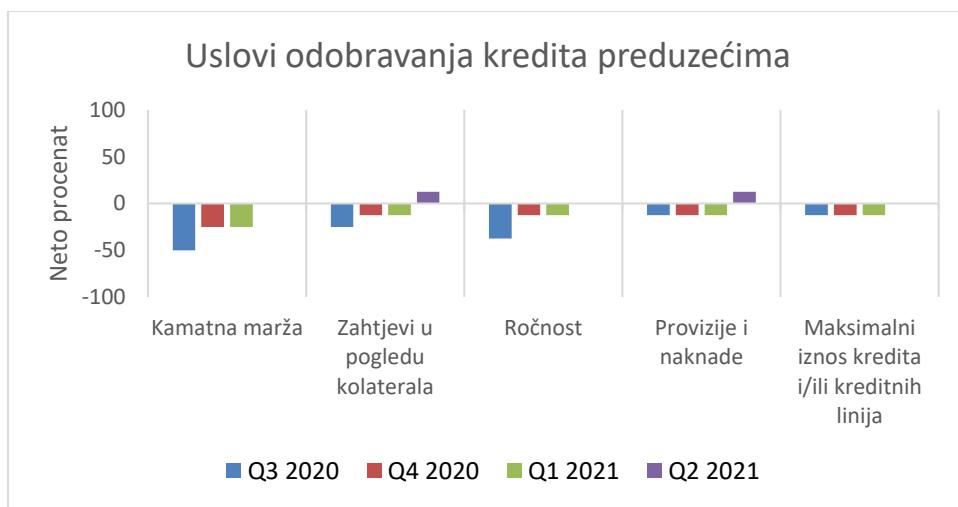

Faktori koji su uticali na pooštravanje standarda jesu percepcija rizika i spremnost na preuzimanje rizika. Uticaj pooštravanja percepcije rizika, povezan sa pogoršanjem opšte ekonomske situacije, znatno je manji u poređenju sa prethodnim kvartalom (neto procenat -25% nakon -38%), ali je i dalje bio glavni faktor koji doprinosi pooštravanju kreditnih standarda za kredite preduzećima. Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja i konkurenčija drugih banaka nisu imali uticaja na kreditne standarde banaka koji se primjenjuju u procesu odobravanja kredita i / ili kreditnih linija preduzećima (vidi Dodatak, pitanje 2).

2.1.2 Uslovi odobravanja kredita preduzećima

U drugom kvartalu 2021. godine došlo je do manjeg ublažavanja uslova odobravanja kredita i / ili kreditnih linija preduzećima (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora), a odnose se na kolateral i provizije i naknade (neto procenat 12%), dok su drugi uslovi ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodni kvartal (vidi Dodatak, pitanje 3).

2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima

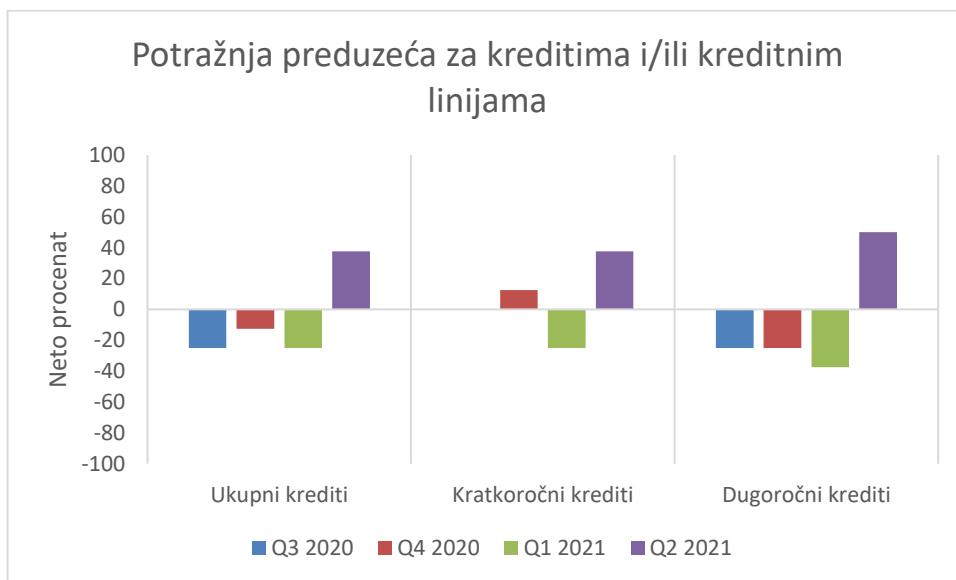
Na osnovu odgovora banaka uočeno je da u drugom kvartalu 2021. godine nije došlo do promjena u udjelu odbijenih kreditnih zahtjeva (vidi Dodatak, pitanje 4).

2.2 Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

Ukupna potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama povećala se u drugom kvartalu 2021. godine (neto procenat 38%), nakon tri prethodna kvartala sa smanjenom potražnjom preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama (vidi Dodatak pitanje 5).

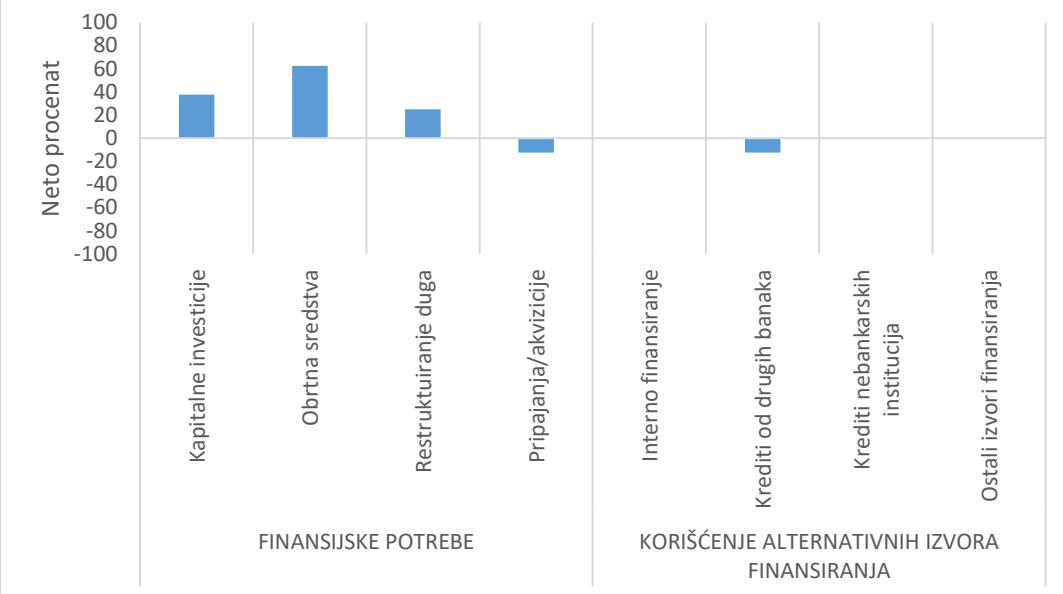
Gledajući ročnost, veći je porast potražnje za dugoročnim kreditima (neto procenat 50%) nego za kratkoročnim kreditima (neto procenat 38%).

Banke su izvjestile da su finansijske potrebe za kapitalnim investicijama, obrtnim sredstvima i restrukturiranjem duga pridonijele većoj potražnji preduzeća za kreditima. Suprotno tome, preduzeća nemaju potrebe za finansiranje spajanja i preuzimanja preduzeća.

Što se tiče upotrebe alternativnih izvora finansiranja, banke su izvjestile da su krediti drugih banaka negativno uticali na potražnju preduzeća za kreditima. Interno finansiranje, krediti od nebankarskih institucija i ostali izvori finansiranja nisu uticali na potražnju preduzeća (vidi Dodatak, pitanje 6).

Faktori koji utiču na potražnju preduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama (Q2 2021.god)

Očekivanja za treći kvartal 2021. godine

U trećem kvartalu 2021. godine, banke očekuju blago pooštravanje kreditnih standarda za dugoročne kredite preduzećima (neto procenat 13%), dok će kreditni standardi za kratkoročne kredite ostati uglavnom nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 7).

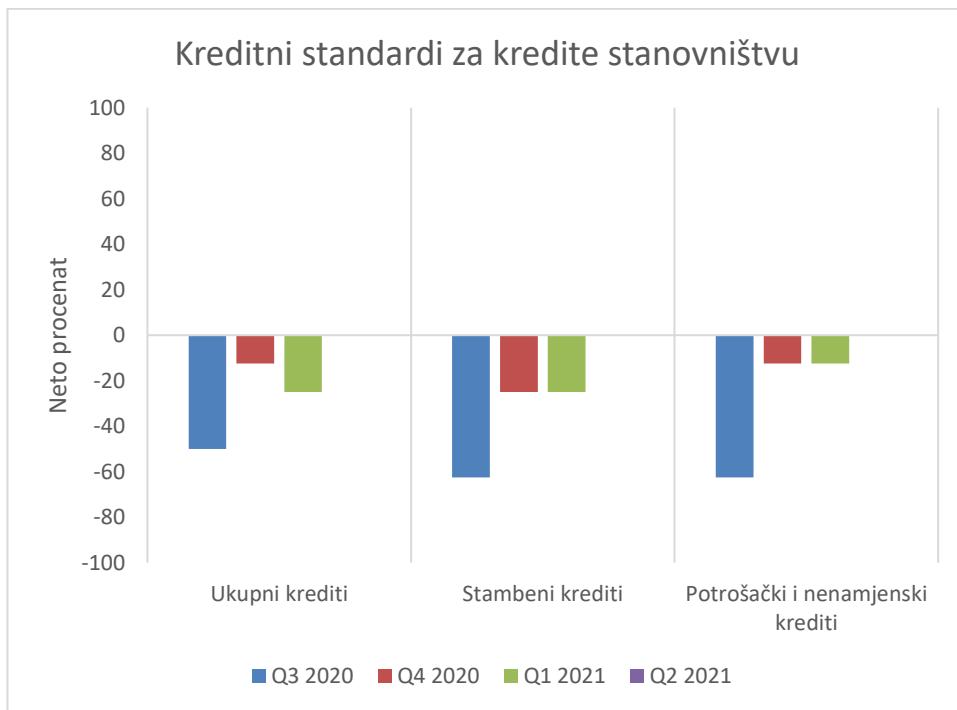
Banke očekuju da će se povećati neto potražnja za kratkoročnim kreditima preduzećima, dok će potražnja za dugoročnim kreditima u osnovi ostati nepromijenjena u trećem kvartalu 2021. godine (vidi Dodatak, pitanje 8).

3 Krediti stanovništvu

3.1 Ponuda

3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

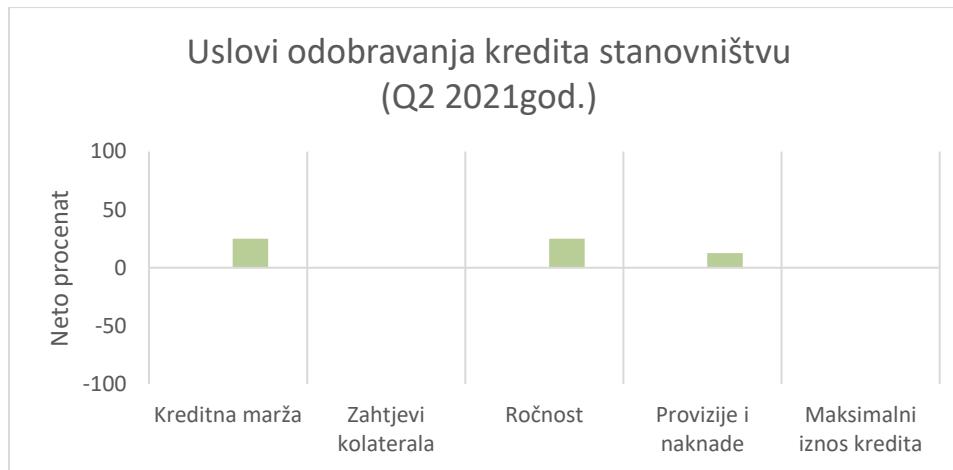
Banke su u drugom kvartalu 2021. izvijestile da su kreditni standardi (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za kredite stanovništvu ostali nepromjenjeni, za razliku od prethodna tri perioda kada je zabilježeno pooštravanje kreditnih standarda. Procentualni udio banaka koje su prijavile promjenu kreditnih standarda prema pooštravanju bio je isti kao i udio banaka koje su izvijestile o ublažavanju (neto procenat 0%). Posmatrajući kredite prema namjeni, nije bilo promjene kreditnih standarda za stambene kao ni za potrošačke / nemamjenske kredite (vidi Dodatak, pitanje 9).

Banke kod kojih je došlo do promjene kreditnih standarda su navele percepciju rizika i spremnost na preuzimanje rizika kao faktore koji su uticali na pomenute promjene standard (vidi Dodatak, pitanje 10).

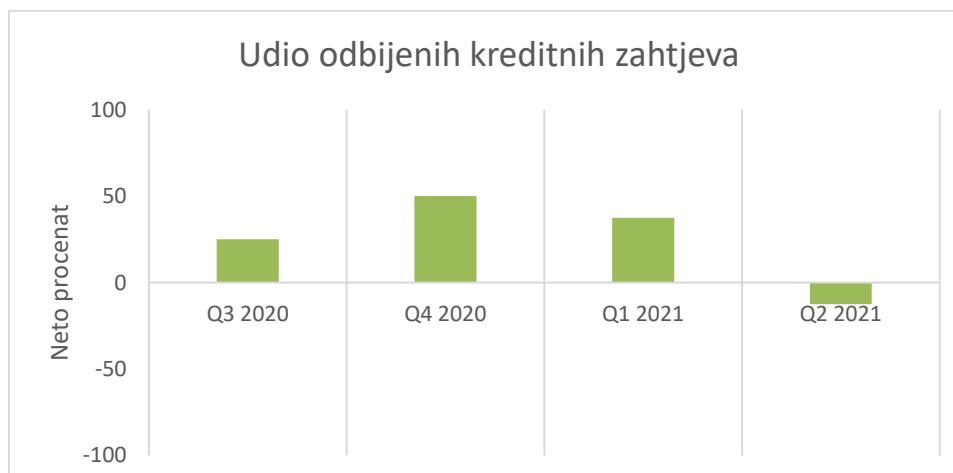
3.1.2 Uslovi odobravanja kredita stanovništvu

Uslovi banaka (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora) za odobravanje kredita stanovništvu su se ublažili u drugom kvartalu 2021. godine u odnosu na prethodni kvartal u kojem su bili pooštreni. Ublažene su kreditne marže, ročnost i provizije i naknade, dok su zahtjevi kolaterala i maksimalni iznos kredita ostali nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 11).

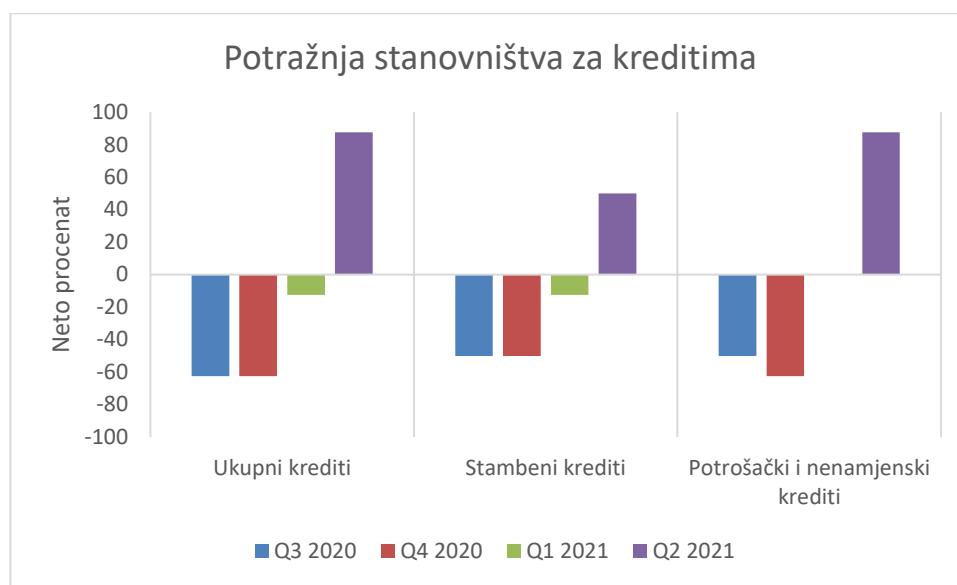
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobravanje kredita stanovništvu

U drugom kvartalu 2021. godine banke su ukazale na neto smanjenje udjela odbijenih zahtjeva za kredite stanovništvu u odnosu na ranije periode (vidi Dodatak, pitanje 12).

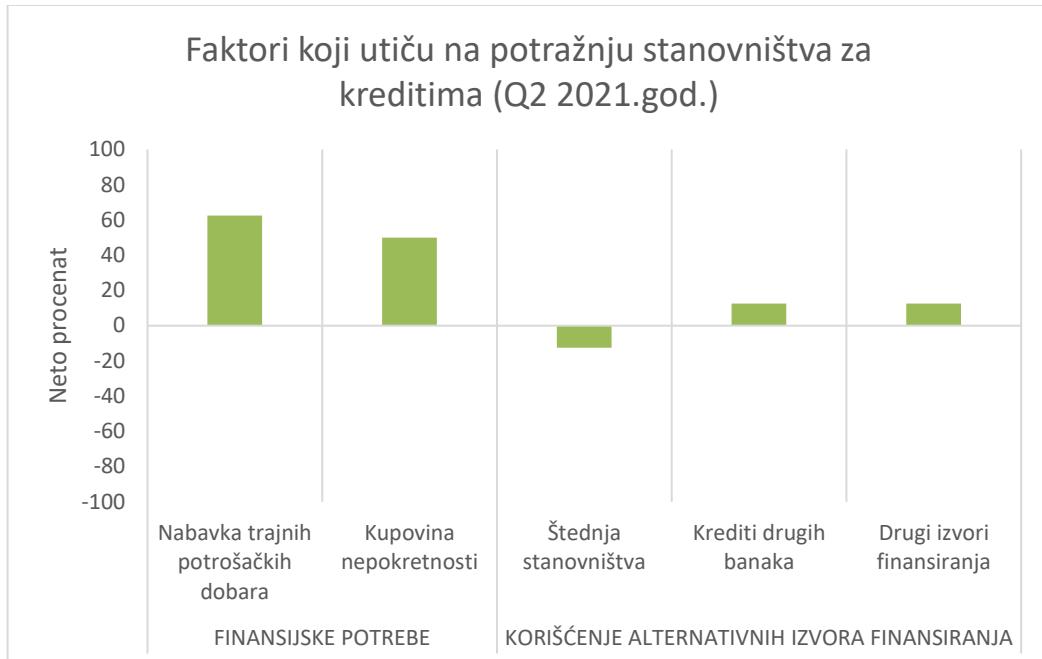

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u drugom kvartalu 2021. godine došlo do povećanja potražnje stanovništva za kreditima. Porast potražnje za potrošačkim i nemajenskim kreditima je jači u odnosu na porast potražnje za stambenim kreditima (vidi Dodatak, pitanje 13). Ranija očekivanja banaka iz prethodnog kruga bila su prilično optimistična da će doći do porasta potražnje za potrošačkim i nemajenskim kreditima, a takva očekivanja su se i ostvarila.

Tokom drugog kvartala 2021. godine, skoro svi faktori koji utiču na potražnju stanovništva (nabavka trajnih potrošačkih dobara, kupovina nepokretnosti, krediti drugih banaka i drugi izvor finansiranja) imali su pozitivan doprinos potražnji za kreditima. Iz perspektive alternativnog finansiranja, štednja stanovništva se ističe kao faktor koji je negativno uticao na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14).

Očekivanja za treći kvartal 2021. godine

Na osnovu pitanja o očekivanjima, banke predviđaju neto ublažavanje kreditnih standarda za kredite stanovništvu u trećem kvartalu 2021. godine, sa naglašenijim ublažavanjem standarda za potrošačke i nemajenske kredite nego za stambene kredite (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju prilično optimističan pogled na potražnju za kreditima u trećem kvartalu 2021. godine, pa se očekuje povećanje u iznosu neto procenta od 63%, uz istovremeni porast potražnje za potrošačke i nemajenske kredite kao i potražnje za stambene kredite (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za drugi kvartal 2021. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije preduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjerenoo pooštavanje	13	13	13
Bez promjene	88	88	88
Umjerenou blažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-13	-13	-13
Difuzni indeks	-6	-6	-6

2. Kako su navedeni faktori uticali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kreditai/ ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurenčija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren uticaj na pooštavanje	0	0	25	25
Bez uticaja	100	100	75	75
Umjeren uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto procenat	0	0	-25	-25
Difuzni indeks	0	0	-13	-13

3. Kako su se promijenili uslovi Vaše banke za odobravanje kredita i/ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Kamatna marža (veća marža = pooštravanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštravanje	0	0	0	0	0
Umjerenooštravanje	25	0	0	0	0
Bez promjene	50	88	100	88	100
Umjerenoublažavanje	25	13	0	13	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	0	13	0	13	0
Difuzni indeks	0	6	0	6	0

4. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva preduzeća?*

(u procentima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjerenosmanjenje	0
Bez promjene	100
Umjerenopovećanje	0
Znatnopovećanje	0
Ukupno	100
Neto procenat	0
Difuzni indeks	0

*U drugom kvartalu 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodne kvartale. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom kvartalu.

5. Kako se promijenila tražnja preduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	0
Bez promjene	63	63	50
Umjereno povećanje	38	38	50
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	38	38	50
Difuzni indeks	19	19	25

6. Kako su navedeni faktori (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) uticali na tražnju preduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	FINANSIJSKE POTREBE				KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr. zalihe itd.)	Restrukturiranje duga	Pripajanja/akvizicije	Interni finansiranjepreduzeća	Krediti drugih banaka preduzećima	Zajmovi nebankarskih institucija preduzećima	Drugi izvor finansiranja preduzeća
Znatan uticaj na smanjenje	0	0	0	13	0	0	0	0
Umjereni uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0	25	0	0
Bez uticaja	63	38	75	88	100	63	100	100
Umjereni uticaj na povećanje	38	63	25	0	0	13	0	0
Znatan uticaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto procenat	38	63	25	-13	0	-13	0	0
Difuzni indeks	19	31	13	-13	0	-6	0	0

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija preduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštovanje	0	0	0
Umjereno pooštovanje	0	0	13
Bez promjene	100	100	88
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	0	0	-13
Difuzni indeks	0	0	-6

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja preduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjerenog smanjenje	13	13	25
Bez promjene	63	38	50
Umjerenog povećanje	25	50	25
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	13	38	0
Difuzni indeks	6	19	0

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjerenog pooštavanje	13	13	13
Bez promjene	75	75	75
Umjerenog ublažavanje	13	13	13
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	0	0	0
Difuzni indeks	0	0	0

10. Kako su navedeni faktori uticali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurenčija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren uticaj na pooštavanje	0	0	13	13
Bez uticaja	100	100	75	75
Umjeren uticaj na ublažavanje	0	0	13	13
Znatan uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto procenat	0	0	0	0
Difuzni indeks	0	0	0	0

11. Kako su se promijenili uslovi Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Kamatna marža (veća marža = poštravljajte, manja marža = ublažavajte)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno poštravljajte	0	0	0	0	0
Umjereni poštravljajte	0	13	0	0	0
Bez promjene	75	75	75	88	100
Umjereni ublažavajte	25	13	25	13	0
Znatno ublažavajte	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	25	0	25	13	0
Difuzni indeks	13	0	13	6	0

12. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u procentima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereni smanjenje	25
Bez promjene	63
Umjereni povećanje	13
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto procenat	-13
Difuzni indeks	-6

*U drugom kvartalu 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodne kvartale. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom kvartalu.

13. Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	13	0
Bez promjene	13	25	13
Umjereno povećanje	88	50	88
Znatno povećanje	0	13	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	88	50	88
Difuzni indeks	44	31	44

14. Kako su navedeni faktori (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) uticali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	FINANSIJSKE POTREBE		KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabavka trajnih potrošačkih dobara (automobila, nameštaja i sl.)	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Krediti drugih banaka stanovništву	Drugi izvori finansiranja stanovništva
Znatan uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjeren uticaj na smanjenje	0	13	13	0	0
Bez uticaja	38	25	88	88	88
Umjeren uticaj na povećanje	63	63	0	13	13
Znatan uticaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	63	50	-13	13	13
Difuzni indeks	31	25	-6	6	6

15. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	13	13
Bez promjene	50	63	50
Umjereno ublažavanje	38	25	38
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	25	13	25
Difuzni indeks	13	6	13

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	0
Bez promjene	38	38	38
Umjereno povećanje	63	63	63
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	63	63	63
Difuzni indeks	31	31	31